

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Södertörns högskolas yttrande gällande remiss av Miljömålsberedningens delbetänkande Sveriges globala klimatavtryck, M2022/00841

Södertörns högskolas har ett antal kommentarer och synpunkter avseende Miljömålsberedningens delbetänkande. Inledningsvis ges kommentarer och synpunkter av övergripande karaktär därefter specifika på enskilda kapitel.

Övergripande kommentarer och synpunkter

Nedan följer Södertörns högskolas övergripande kommentarer och synpunkter sammanfattat i två huvudpunkter med efterföljande förklarande text:

- **Södertörns högskolas viktigaste synpunkt som remissinstans är att understryka det akuta i omställningsarbetet och vikten av skyndsamt gå vidare med att konkretisera de konsumtionsbaserade målen i interventioner och styrmedel.**

Södertörns högskola är medvetna om att sekretariatet och expertgruppen gjorde ett omfattande arbete med att konkretisera de konsumtionsbaserade målen i politiska åtgärder och styrmedel. Nu var det så svårt att nå enighet att man inte hann fram till överenskommelser om detta (annat än när det gäller en enda sektor). Vi menar att klimatvetenskapen måste tas på största allvar och att den nuvarande politiken (som också underkänts av Klimatpolitiska rådet) är helt otillräcklig (Anderson, Broderick & Stoddard 2020). Vår viktigaste synpunkt som remissinstans är därför att understryka akutheten i omställningsarbetet och vikten av att skyndsamt gå vidare med att konkretisera de konsumtionsbaserade målen i interventioner och styrmedel. Högskolan noterar att det finns utmaningar som har att göra med att konkretisera konsumtionsbaserade mål och vi vill understryka potentialen i livscykelanalyser. Det föreligger redan en mängd väl utarbetade och forskningsgrundade förslag i Miljömålsberedningens underlagsarbete. Högskolan understryker vikten av att snarast ta dessa vidare.

- **Snarast hantera målkonflikter på ett ansvarsfullt sätt med utgångspunkt i aktuell forskning och tydliggöra statusen för miljö- och klimatmål, samt åtgärder för dessa, i förhållande till andra mål som nämns. Det är enligt vår mening olyckligt att klimat- och miljömålen inte får en tydligt överordnad status i delbetänkandet.**

Gällande målkonflikter är det i delbetänkandet mycket otydligt vilken status miljö- och klimatmål, samt åtgärder för dessa, ges i förhållande till andra mål som nämns. Transportpolitiska mål, svenska företags konkurrenskraft och utrikeshandel är några mål som nämns i delbetänkandet och som i klimatdebatten ofta används som skäl att sänka ambitionen med miljö- och klimatmål. Det är enligt vår mening olyckligt att klimat- och miljömålen inte får en tydligt överordnad status i delbetänkandet. Högskolan finner det därför angeläget att hierarkin mellan olika politiska mål, med klimat- och miljömålen satta som överordnade mål, preciseras i utformade styrmedel och åtgärder. Sveriges kommande arbete med att minska klimatskadliga utsläpp måste öka ambitionsnivån och takten utan att det arbetet sker på bekostnad av biologisk mångfald eller bidrar till att öka fattigdomen i Sverige eller i övriga världen. Exempel på särskilt svåra målkonflikter finns i kapitel 11 och 12. Här ställs behovet av att minska klimatskadliga utsläpp och samtidigt skydda den biologiska mångfalden å ena sidan mot en underförstådd och vetenskapligt problematisk premiss att tillväxten ska öka med därtill hörande ökade transportbehov å andra sidan. Det är, som IPCC-rapporterna visar, helt klarlagt att globalt måste konsumtion som orsakar utsläpp av växthusgaser minska. Länder med höga utsläpp per capita och höga historiska utsläpp måste ta ett särskilt ansvar för att minska konsumtionen vilket också innebär att dessa länders invånare kommer att behöva avstå från omhuldade dimensioner i sina livsstilar (IPCC, 2020).

Specifika kommentarer och synpunkter

- I kapitel 3.3.3 (s. 58) står i ingressen att "forskningen om vissa tröskeleffekter är omtvistad" utan precisering eller källa. En så vag skrivning, i kombination med ett så starkt ord som *omtvistad*, i inledningen till en följande uppräkningslista av tröskeleffekter kan skapa osäkerhet kring giltigheten i de angivna tröskeleffekternas konsekvenser. Självfallet kan vetenskapen inte med säkerhet precisera exakt hur tröskeleffekterna kommer att te sig. Sådan vetenskaplig osäkerhet är inte samma sak som att viss forskning är omtvistad. Därför vore det lämpligt att precisera vilken forskning som är omtvistad, vilka tröskeleffekter den omfattar samt ange källor. Om det i stället är fråga om osäkerhet i vetenskaplig bemärkelse så är det vad som bör framgå i denna mening.
- I kapitel 13.24 om offentlig upphandling finns många bra förslag som stödjer varandra, vilket vi på Södertörns högskola uppskattar, eftersom det kan underlätta vårt interna strategiska arbete med att bidra till Agenda 2030, Sveriges klimatmål och Generationsmålet. Området offentlig upphandling är angeläget att ges hög prioritet (utan att därför bortprioritera att skyndsamt minska utsläppen i andra högutsläppande områden) eftersom offentlig sektor står för en stor del av Sveriges klimatskadliga utsläpp. Ett av förslagen, 13.24.2, avseende att riksdagen beslutar

om ett etappmål för utsläpp från offentlig upphandling av varor och tjänster som innebär att utsläppen från offentligt upphandlade varor och tjänster ska minska snabbare än utsläppen från samhället i övrigt, har dock formulerats på ett sätt som inte alls är vägledande. Det finns ingen vägledning i delbetänkandet om vad ett sådant etappmål skulle innebära i procent och årtal, vilket Södertörns högskola menar hade varit att föredra, då miljömålsberedningen haft tillgång till experthjälp som kunnat bidra med detta i arbetet. "Att minska snabbare än utsläppen från samhället" är allt för vagt för att vara vägledande och riskerar istället att försvåra eller fördröja arbetet inom offentlig sektor. Så länge det inte finns ett preciserat och siffersatt etappmål för att minska utsläppen från offentlig upphandling har vi inom den offentliga sektorn heller inget verktyg att styra det interna arbetet med att bidra till en utsläppsminskning i snabbare takt än övriga samhället. Södertörns högskola önskar därför att det skyndsamt beslutas om preciserade etappmål med procentsats och årtal för utsläppsminskning inom offentlig upphandling. Dessa preciserade etappmål kan med fördel sättas som ett nationellt mål och kompletteras av ett samordnande stöd för olika myndigheter och andra offentliga enheter att avgöra och följa upp hur arbetet ska planeras internt.

Referenser

Anderson, K., Broderick, J. F., & Stoddard, I. (2020). A factor of two: How the mitigation plans of 'climate progressive' nations fall far short of Paris-compliant pathways. *Climate Policy*, 20(10), 1290–1304. <https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1728209>

IPCC. (2022). Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>